

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ

**ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ**

Матеріали міжнародного наукового семінару

8 жовтня 2015 року

Одеса
Фенікс
2015

УДК 338.43(063)
ББК 65.32я43
П 781

Рекомендовано до друку Вченою радою
Одеської національної академії харчових технологій
(протокол № 2 від 6 жовтня 2015 року)

П 781 Проблеми сталого розвитку агропродовольчої сфери в сучасних умовах та шляхи їх розв'язання: матер. міжнар. наук. семінару (8 жовтня 2015 р., м. Одеса) / Кафедра економіки промисловості Одеської націон. акад. харчових технологій. – Одеса: Фенікс, 2015. – 110 с.

У збірнику подано тези доповідей на міжнародному науковому семінарі. В них обґрунтовано теоретичні та методологічні засади сталого розвитку агропродовольчої сфери, висвітлено адаптивні стратегії розвитку харчових підприємств, напрями вирішення питання імпортозаміщення агропродовольчої продукції, розглянуто стан соціального середовища та екологічної складової агропродовольчої сфери, проаналізовано роль аграрної політики держави у забезпеченні сталого розвитку агропродовольчої сфери.

Для науковців, аспірантів, студентів економічних спеціальностей та фахівців галузі харчової промисловості.

ISBN 978-966-438- 946-1

УДК 338.43(063)
ББК 65.32я43

ISBN 978-966-438-946-1

© Одеська національна
академія харчових технологій, 2015
© Оформлення ПП «Фенікс», 2015

Тематичний напрям 1
Теоретичні та методологічні засади сталого розвитку
агропродовольчої сфери

Кирилюк І.М.

*к.е.н., доцент кафедри економіки та соціально-поведінкових наук
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Чвертко Л. А.

*к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та економічної безпеки
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

**ОСОБИСТІ СЕЛЯНСЬКІ ГОСПОДАРСТВА: МІСЦЕ І РОЛЬ
У ПРОДОВОЛЬЧОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КРАЇНИ**

На сучасному етапі аграрний сектор України в значній мірі представлений приватним сектором, який характеризується різноманітними формами господарювання. Особисте селянське господарство займає провідні позиції, залишається одним з основних виробників сільськогосподарської продукції, сприяє збереженню виробничого потенціалу села, самозабезпеченню сільського населення продуктами харчування, насиченню внутрішніх аграрних ринків та підтримці продовольчої безпеки держави.

Особисті селянські господарства – це особлива, заснована на приватній власності форма господарювання селян (як фізичних осіб), що здійснює виробництво, переробку, споживання сільськогосподарської продукції та реалізацію її надлишків.

Їх особливість полягає в тому, що в основному це господарства сімейного типу, які виробляють, споживають та реалізують сільськогосподарську продукцію, при чому об'єкт господарювання знаходиться в індивідуальному володінні, особистому користуванні, де власник, підприємець та робітник поєднані в одній особі.

Діяльність особистих селянських господарств регулюється Конституцією України, Земельним і Цивільним Кодексами України та іншими нормативно-правовими актами, які визначають правові, організаційні, економічні та соціальні засади їх господарювання.

Земельним кодексом України [2] та Законом України «Про особисте селянське господарство» [3] встановлено, що для ведення особистого селянського господарства надаються земельні ділянки безоплатно – не більше 2,0 га. Варто зазначити, що розмір земельної ділянки особистого селянського господарства може бути збільшений за рахунок земельних паїв, які передані в користування.

Відповідно до зазначеного Закону облік особистих селянських господарств здійснюється сільськими, селищними, міськими радами за місцем розташування земельної ділянки в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади з питань статистики.

Право на організацію та ведення особистого селянського господарства виникає у дієздатних громадян України при одержанні у встановленому земельним законодавством порядку земельних ділянок для ведення особистого господарства на правах власності, користування та оренди. Передача земельних ділянок у власність громадян проводиться місцевими радами народних депутатів. Члени особистих селянських господарств здійснюють його ведення на свій розсуд і під свою відповідальність, призначають голову особистого господарства або інших осіб для здійснення угод та представництва без спеціального доручення.

У сільських населених пунктах, що знаходяться в підпорядкуванні сільських, селищних і міських рад, станом на 1 січня 2015 р. зареєстровано 4,1 млн домогосподарств, членам яких відповідно до чинного законодавства надані земельні ділянки з цільовим призначенням «для ведення особистого селянського господарства» [4].

Вітчизняні особисті селянські господарства не трансформуються в фермерські господарства, але темпи їхнього розвитку в досліджуваному періоді знизилися (табл.). Так, загальна кількість господарств на початку 2015 року скоротилася на 578, 5 тис. або на 12,3% в порівнянні з 2009 роком. Зменшилася і площа земельних ділянок, які перебувають у використанні особистих селянських господарств на 463,6 тис. га, що становить 6,9% та чисельність худоби – на 1132,2 тис. голів (34, 2%) [4].

Таблиця

Загальні показники розвитку особистих селянських господарств України за період 2009–2015 рр. (станом на початок року) [4]

Показник	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Загальна кількість господарств, тис.	4715,3	4617,8	4540,4	4359,0	4301,8	4241,6	4136,8
з них господарства, які утримують худобу та птицю	3724,2	3599,7	3267,2	3184,1	3111,9	3044,7	2922,2
мають у приватній власності сільськогосподарську техніку	178,9	189,5	234,1	255,4	277,2	303,5	323,1
Площа земельних ділянок, тис. га	6760,1	6700,5	6655,4	6458,1	6501,0	6445,8	6296,5
у тому числі з цільовим призначенням для будівництва, обслуговування житлового будинку, господарських будівель	834,6	869,7	871,4	827,4	828,7	820,7	805,1
для ведення особистого селянського господарства	3060,4	3015,3	2873,9	2730,9	2717,1	2692,0	2604,5
для ведення товарного сільськогосподарського виробництва	2796,2	2746,4	2841,8	2819,9	2884,1	2858,0	2820,2
з них взятих в оренду	387,2	353,1	350,2	327,2	337,3	318,1	312,1
Чисельність худоби, тис. голів: великої рогатої худоби	3309,5	3258,2	2454,2	2383,7	2566,8	2519,7	2177,3
у т.ч. корів	2351,8	2204,0	1727,3	1676,8	1655,5	1624,7	1494,5
свиней	3509,4	3790,5	3319,3	3045,4	3031,3	3049,0	2779,8

Особисті селянські господарства є важливою складовою розвитку багатуокладності на селі та забезпечення продовольчої безпеки держави.

Роль і місце селянських господарств в аграрній сфері економіки проявляється через властиві їм функції, а саме:

сприяння у формуванні численних суб'єктів ринку, насамперед у створенні ефективного недержавного сектору економіки, орієнтованого на попит, конкуренцію, стимулювання ділової активності населення;

сприяння процесам приватизації та роздержавлення економіки; вагомий внесок у розв'язання проблеми зайнятості, забезпечення добробуту сільського населення у процесі структурних зрушень економіки;

подолання дефіцитності споживчого ринку, насичення його сільськогосподарською продукцією [1].

Увага з боку держави до розвитку особистих селянських господарств недостатня. Особисті селянські господарства мають значні труднощі під час збуту продукції; невідповідну систему матеріального, технічного обслуговування; відсутність відповідної виробничої і соціальної інфраструктури. Тому комплекс заходів, спрямованих на підтримку селянських господарств, має передбачати:

державну підтримку щодо правового, фінансово-кредитного, матеріально-технічного й інформаційного забезпечення;

інтеграційну підтримку, яка включає інтеграційні зв'язки сільськогосподарських підприємств і селянських господарств;

самоорганізацію та кооперування селянських господарств.

Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню ефективної діяльності особистих селянських господарств.

Література

1. Збарський В. К. Особисті селянські господарства: місце і роль у продовольчому забезпеченні країни / В. К. Збарський, М. П. Канінський // Агроінком. – 2008. – № 1–2. – С. 27–32

2. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. – К.: Атіка, 2001. – 96 с.

3. Про особисте селянське господарство : Закон України від 15.05.2003 р. № 742-IV // Офіц. вісн. України. – 2003. – С. 9–13.

4. Особисті селянські господарства в Україні станом на 1 січня 2009–2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/express/expr2015/expres_2015.html

ЗМІСТ

Тематичний напрям 1

Теоретичні та методологічні засади сталого розвитку агропродовольчої сфери

Кирилюк І.М., Чвортко Л. А.

Особисті селянські господарства: місце і роль у продовольчому забезпеченні країни.....3

Немченко В.В., Немченко Г.В.

Проблеми сталого розвитку АПК України в умовах системної кризи.....6

Павлов О.І.

Руралістичні засади сталого розвитку агропродовольчої сфери України.....8

Прокопенко К.О.

Цінові відносини в аграрному секторі в контексті забезпечення сталого розвитку.....11

Самофатова В.А.

Економічна сутність сталого розвитку агропродовольчої сфери України.....15

Тематичний напрям 2

Адаптивні стратегії розвитку харчових підприємств України

Берегова Т.А.

Особливості формування стратегії розвитку підприємств м'ясопереробної промисловості.....18

Валявський С.М.

Адаптація підприємств цукрової промисловості до умов світового ринку21

Ганусін С. Л.

Шляхи інтеграції харчових підприємств України до продовольчого ринку ЄС.....24

Крисанов Д. Ф.

Адаптація підприємств харчової промисловості України до європейського нормативного простору27

Кулаковська Т.А.

Регулювання на ринках агропродовольчої продукції.....31

Охріменко І.В.

Інтеграційна стратегія сільськогосподарського підприємства.....36

Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ
СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТА ШЛЯХИ ЇХ
РОЗВ'ЯЗАННЯ**

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОГО НАУКОВОГО СЕМІНАРУ
8 жовтня 2015 року

Друкується в авторській редакції.
Відповідальність за інформацію, викладену в
публікаціях, несуть автори.

Підписано до друку 13.10.2015.

Формат 60x84/16. Обл.-вид.арк. 6,5. Ум.-друк. арк. 6,6.

Папір офсетний. Друк на дуплікаторі. Зам. № 1510-09.

Видано і віддруковано ПП «Фенікс»

(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).

Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25. Тел. (048) 7777-591.

www.law-books.od.ua